

Ukraina

Państwo we wschodniej Europie, nad Morzem Czarnym i Morzem Azowskim; powierzchnia 603,7 tys. km²; liczy 49 mln mieszkańców), dominują . Ukraińcy (73%), następnie Rosjanie (22%), Żydzi, Białorusini, Mołdawianie, Polacy (238 tys.).

Stolicą jest Kijów, inne główne miasta: Charków, Dniepropetrowsk, Odessa, Donieck, Zaporozże, Lwów, Krzywy Róg;

Język urzędowy – ukraiński.. W skład Ukrainy wchodzi Krym.

Ukraina sąsiaduje od południa z Rumunią i Mołdawią, od południowego zachodu z Węgrami, od zachodu ze Słowacją i Polską, od północy z Białorusią, a od wschodu z Rosją.

Obowiązującą walutę stanowi hrywna.

Warunki prowadzenia działalności gospodarczej

Przedsiębiorca, który zamierza uruchomić działalność gospodarczą na Ukrainie **na zasadzie samozatrudnienia** (odpowiednik polskiego wpisu w urzędzie gminy do ewidencji działalności gospodarczej), musi mieć pozwolenie na pobyt i pracę.

W tym celu należy złożyć odpowiedni wniosek w urzędzie miejskim lub obwodowym, na terenie którego będzie prowadzona firma. Następnie w wydziale konsularnym Ambasady Ukrainy w Warszawie należy złożyć wniosek o wydanie wizy z prawem pobytu.

Osoby, które próbowały prowadzić działalność w tej formie, uprzedzają, że z załatwieniem tych dokumentów mogą być kłopoty. Z reguły urzędnicy niezbyt życzliwie traktują cudzoziemca, który chce w ten sposób prowadzić działalność gospodarczą. Ponadto ukraiński rząd ustala co roku limit osób, którym może być przyznane prawo pobytu w tym kraju.

- Żeby zaoszczędzić czas i uniknąć zbędnego chodzenia po urzędach, najlepiej założyć spółkę z o.o., bo do jej powołania nie trzeba mieć pozwolenia na pobyt. Natomiast zatrudnienie osoby w spółce z o.o., akcyjnej czy też w innej formie, np. w przedstawicielstwie, wymaga pozwolenia na pracę.

Wnioski o wydanie pozwolenia na pracę należy składać w Państwowym Centrum Zatrudnienia przy Ministerstwie Pracy Ukrainy lub w jego oddziałach terenowych. Na wydanie pozwolenia czeka się około miesiąca, a opłata za nie wynosi 510 hrywien.

Warto też pamiętać, że praca na czarno jest karana na Ukrainie wysokimi grzywnami, a nielegalnie zatrudnionemu cudzoziemcowi grozi deportacja.

Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

Najpopularniejszą formą prowadzenia działalności gospodarczej na Ukrainie jest spółka z o.o. Kapitał założycielski nie może być mniejszy niż sto minimalnych płac, czyli 16,5 tys. hrywien. Przed rejestracją trzeba wpłacić 30 proc. kapitału na tymczasowy rachunek bankowy, a pozostałą część w ciągu roku od dnia rejestracji.

Prawo ukraińskie przewiduje ponadto możliwość utworzenia spółki z o.o. z tzw. rozszerzoną odpowiedzialnością. W takiej spółce kapitał podzielony jest na udziały o konkretnej wartości, a udziałowcy odpowiadają za zobowiązania spółki swoim własnym majątkiem do wysokości stanowiącej wielokrotność (taką samą dla wszystkich) udziałów każdego z nich. W takiej spółce zakres odpowiedzialności wspólników musi być szczegółowo określony w umowie spółki.

Spółka akcyjna.

Kapitał założycielski potrzebny do powołania spółki akcyjnej wynosi tysiąc minimalnych płac, czyli 165 tys. hrywien. Co najmniej połowa kapitału akcyjnego musi być wpłacona przed zarejestrowaniem. Statutowymi organami tej spółki są: zebranie akcjonariuszy i zarząd. W spółkach akcyjnych liczących co najmniej 50 akcjonariuszy musi być obowiązkowo powołana rada nadzorcza, a w mniejszych decyzja o jej ewentualnym powołaniu należy do akcjonariuszy.

Aport

Do spółki z o.o. (lub akcyjnej) wspólnicy (akcjonariusze) mogą wnieść magazyny, urządzenia, nieruchomości czyli tzw. aport rzeczowy. Po wycenie wartości aportu rzeczowego wnoszonego do spółki z o.o. (lub akcyjnej) wspólnicy (akcjonariusze) muszą przedstawić organom lokalnej administracji umowę potwierdzającą wniesienie wszelkich wkładów rzeczowych. Powinna ona określać formy i wartość wkładów i wskazywać, że są one wnoszone jako część kapitału założycielskiego. Taka umowa nie musi być poświadczona przez notariusza, wystarczą podpisy założycieli lub pieczęć firmowa jednego z nich.

Majątek wwożony na Ukrainę (np. w postaci maszyn i urządzeń), jako aport rzeczowy do tworzonego tam przedsiębiorstwa, jest zwolniony z cła. Wprowadzenie tego majątku na Ukrainę wymaga jednak od przedsiębiorcy dodatkowej gwarancji w postaci weksla na pokrycie należnego cła z terminem odroczonej płatności, na okres nie dłuższy niż 30 dni od daty dokonania odprawy celnej. Jeśli w tym czasie mienie zostanie wpisane jako majątek przedsiębiorstwa, wówczas weksel zostanie umorzony. Odpowiednich adnotacji na blankiecie weksla dokonuje ukraińska inspekcja podatkowa. Zwolniony z opłat celnych majątek powinien pozostać własnością przedsiębiorstwa przez co najmniej 3 lata. Jeśli

przedsiębiorca sprzeda ten majątek przed upływem tego okresu (nawet jeśli będzie to spowodowane zakończeniem działalności np. wskutek upadłości firmy), to trzeba zapłacić całe cło importowe, obliczone na podstawie wartości celnej w dniu sprzedaży majątku.

Przepisy wymagają ponadto, żeby udziałowcy (akcjonariusze) w trakcie rejestracji spółki przedstawili deklarację celną potwierdzającą, że aport rzeczowy przekroczył już granicę Ukrainy lub jest w składzie celnym. W praktyce podpisują oni jedynie oświadczenie, że dany sprzęt jest przeznaczony jako wkład rzeczowy i będzie wniesiony jako kapitał spółki w ciągu roku od daty jej zarejestrowania.

Dokumenty założycielskie to umowa i statut spółki. Jeśli w spółce jest dwóch lub więcej założycieli, to muszą oni sporządzić umowę spółki potwierdzoną notarialnie. Oba te dokumenty, choć podobne, służą jednak zupełnie innym celom.

Umowa spółki określa wzajemne prawa i obowiązki wspólników. Są więc w niej postanowienia dotyczące m.in. podziału zysków, przekazywania udziałów i zbywania akcji, sposobu rozwiązywania sporów, poufności przekazywania danych itp. Treść tych zapisów jest bardzo istotna, jeśli dojdzie do konfliktu między wspólnikami (akcjonariuszami).

Statut natomiast określa prawa i obowiązki spółki i jej założycieli. Powinny się więc znaleźć w nim m.in. następujące dane:

- nazwa i typ firmy (spółka z o.o. lub akcyjna),
- miejscowość, w której jest zarejestrowana,
- data rejestracji,
- nazwisko osoby upoważnionej do podpisywania dokumentów,
- obywatelstwo założycieli,
- dane osobowe,
- nazwa spółki w języku ukraińskim i angielskim,
- siedziba firmy na Ukrainie i szczegółowe wyliczenie działalności, którymi spółka będzie się zajmować (**Uwaga: nie jest dopuszczalny zapis "wszelka działalność zgodna z ukraińskim prawem"**),
- wielkość kapitału założycielskiego,
- zarząd firmy i kompetencje organów spółki.

Dokumenty te muszą być przetłumaczone na język ukraiński przez tłumacza przysięgłego, a jeśli założycielami są osoby fizyczne, to ich podpisy na dokumentach statutowych muszą być poświadczane notarialnie. Udziałowcy muszą osobiście podpisać umowę założycielską spółki i powołać osobę (np. dyrektora) do kierowania firmą. Musi on być obecny przy rejestracji spółki, m.in. w urzędzie skarbowym i przy zakładaniu rachunku bankowego.

Rejestracja spółki

Jest żmudna, długa i wymaga od przedsiębiorcy przygotowania pliku dokumentów i odwiedzenia kilku urzędów. Pierwszą czynnością jest rejestracja w organach (miejskiej lub obwodowej administracji państwowej). Wymagane są tu m.in.:

- protokół z zebrania założycielskiego o utworzeniu na Ukrainie podmiotu prawnego (np. spółki z o.o. lub akcyjnej),
- indywidualny NIP każdego z założycieli,
- zaświadczenie z banku, w którym jest otwarty rachunek tymczasowy o utworzeniu funduszu założycielskiego,
- trzy kopie umowy spółki i jej statutu,
- tytuł prawny do lokalu będącego siedzibą spółki (umowa kupna lub wynajmu lokalu),
- pełnomocnictwo dla osoby upoważnionej przez spółkę do podpisywania wszelkich dokumentów,
- jeśli udziałowcem w spółce jest istniejąca już spółka polska - wypis z KRS,
- zaświadczenie z banku potwierdzające dobrą sytuację finansową udziałowca lub spółki tworzącej nowy podmiot gospodarczy,
- zgoda Komitetu Antymonopolowego Ukrainy, gdy wartość kapitału zagranicznego przekracza 100 tys. dolarów i stanowi ponad 25 proc. kapitału utworzonej na Ukrainie firmy.

Dokumenty założycielskie spółki macierzystej, wypis z rejestru handlowego, umowa o utworzeniu spółki na Ukrainie, zaświadczenie z banku o sytuacji finansowej muszą być poświadczane notarialnie i przetłumaczone na język ukraiński przez tłumacza przysięgłego i potwierdzone przez ambasadę ukraińską w kraju, w którym zarejestrowana jest firma macierzysta.

Kolejnym etapem jest wpis spółki do Państwowego Rejestru Przedsiębiorstw i Organizacji w Ministerstwie Statystyki, gdzie należy złożyć dokumenty założycielskie i certyfikat wydany przez administrację państwową.

Następnie należy zarejestrować się w Państwowym Urzędzie Podatkowym, który nadaje spółce NIP. Przy tym wymagane są: certyfikat wydany przez administrację państwową i resort statystyki, NIP każdego z założycieli oraz oryginał i kopia dokumentów założycielskich spółki, potwierdzone przez administrację państwową.

Na tym nie kończy się proces. Konieczny jest jeszcze rejestr w Funduszu Emerytalnym Ukrainy, Państwowym Centrum Zatrudnienia i Kasie Ubezpieczenia Społecznego, a także otwarcie rachunku bankowego (koszt około 150 USD) i uzyskanie zezwolenia regionalnego organu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, potrzebnego do wyrobienia firmowej pieczętki.

Tak skomplikowana i zawiła procedura rejestracyjna sprawia, że cudzoziemcowi trudno w pojedynkę załatwić wszystkie formalności niezbędne do założenia spółki z o.o. czy akcyjnej. Korzystają na tym kancelarie prawne, które za 800 - 1500 dolarów przygotowują dokumenty i rejestrują firmę we wszystkich urzędach.

Przedstawicielstwo lub filia

Zagraniczne firmy mogą działać na Ukrainie w tej formie po uzyskaniu zgody resortu spraw wewnętrznych i rejestracji w Ministerstwie Gospodarki i ds. Integracji Europejskiej. Według ukraińskiego prawa obie formy nie mają osobowości prawnej. Wniosek o rejestrację przedstawicielstwa lub filii zagranicznej firmy musi m.in. zawierać:

- nazwę firmy i dane teleadresowe,
- nazwę miasta, w którym będzie się mieścić siedziba przedstawicielstwa lub filii,
- liczbę pracowników (w tym zagranicznych), którzy będą w nich zatrudnieni,
- nazwę banku i numer rachunku,
- zakres działalności.

Ponadto do wniosku o rejestrację przedstawicielstwa lub filii należy dołączyć:

- wyciąg z KRS,
- zaświadczenie z banku o dobrej sytuacji finansowej,
- decyzję zarządu firmy o powołaniu przedstawicielstwa lub otwarciu filii,
- notarialne pełnomocnictwo dla przedstawiciela lub reprezentanta filii.

Te dokumenty muszą być poświadczane notarialnie i potwierdzone przez konsulat ukraiński w Polsce oraz przetłumaczone na język ukraiński przez tłumacza przysięgłego. Najpóźniej w ciągu 60 dni od złożenia wniosku wydawany jest certyfikat rejestracyjny. Za rejestrację przedstawicielstwa lub filii zagranicznej firmy pobiera się opłatę w wysokości 2,5 tys. dolarów.

Umowy o współpracy

Prawo ukraińskie dopuszcza możliwość zawierania przez inwestorów zagranicznych (także polskich) umów o współpracy z firmami ukraińskimi na wspólne prowadzenie inwestycji, bez konieczności powoływania osoby prawnej (np. spółki z o.o.). Taka umowa jest możliwa, gdy np. polski inwestor chce podjąć współpracę, aby rozwijać dotychczasową produkcję na Ukrainie.

Umowa o współpracy musi być zarejestrowana przez ukraińskie Ministerstwo Gospodarki i ds. Integracji Europejskiej. Każdy z partnerów musi prowadzić odrębną dokumentację księgową i oddzielne rachunki bankowe. Majątek wwożony na Ukrainę na okres nie krótszy niż trzy lata, a przeznaczony do wspólnego inwestowania, jest wówczas zwolniony z cła.

Podatki

Jednolitą, 30-proc. stawką od zysku są opodatkowane w Ukrainie wszystkie przedsiębiorstwa z wyjątkiem firm ubezpieczeniowych, które płacą 3-proc. podatek od dochodów brutto. Zarówno firmy miejscowe, jak i zagraniczne prowadzące działalność gospodarczą na Ukrainie muszą składać deklaracje podatkowe co kwartał i wносить comiesięczne zaliczki na

poczet tego podatku. Deklaracje powinny być złożone najpóźniej 40 dnia następującego po ostatnim kwartale, czyli do: 10 maja, 9 sierpnia, 9 listopada i 9 lutego.

Ukraińcy, cudzoziemcy oraz osoby mieszkające na Ukrainie co najmniej 183 dni w roku płacą podatek dochodowy od osób fizycznych, którego stawka (w zależności od dochodu) wynosi od 10 do 40 proc. Pracodawcy mają też obowiązek potrącać ten podatek (od wynagrodzenia brutto) pracownikowi wraz ze składką emerytalną i składką na ubezpieczenie społeczne. Deklaracje podatkowe za dany rok muszą być złożone w urzędzie skarbowym do 1 marca następnego roku kalendarzowego. Cudzoziemcy, którzy mają pozwolenie na pobyt na Ukrainie, muszą składać wstępne deklaracje podatkowe co kwartał, a deklarację roczną do 9 lutego następnego roku. Zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych powinni opłacać w czterech ratach do: 14 marca, 14 maja, 14 sierpnia i 14 listopada na podstawie własnych szacunków dochodów. Ponadto pracodawcy płacą (od wynagrodzenia brutto):

- 32 proc. na Państwowy Fundusz Emerytalny,
- po 2,5 proc. na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych i na Fundusz Bezrobocia,
- od 0,84 do 13,8 proc. (w zależności od stopnia ryzyka w danej branży) na Fundusz Ubezpieczenia Wypadkowego.

Pracownicy płacą 2 proc. (od wynagrodzenia brutto) na Fundusz Emerytalny i po 0,5 proc. na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych i Fundusz Ubezpieczenia Pracy.

Na Ukrainie obowiązuje jednolita, 20-proc. stawka podatku VAT od towarów i usług (parlament przyjął już jej obniżenie do 17%). Zerową objęte są towary przeznaczone na eksport, sprzedawane w sklepach wolnocłowych i międzynarodowe usługi transportowe.

Prawo nakładania podatków i opłat lokalnych mają też władze terenowe (rady miejskie i wiejskie). Pobierają one m.in. podatek gruntowy, czynsz dzierżawny (np. za użytkowanie nieruchomości), opłaty za zanieczyszczenie środowiska i wykorzystanie surowców naturalnych, opłaty parkingowe i klimatyczne, za wygrane w wyścigach i grach losowych. Wpływy z tych podatków zasilają budżety terenowe, a kontrolę nad ich poborem sprawuje Państwowa Administracja Podatkowa.

Ukraińskie przepisy podatkowe (podobnie jak polskie) są zawiłe, niejasne i często się zmieniają. Doprowadza to do licznych sporów z urzędami skarbowymi. Trzeba się liczyć i z tym, że te ostatnie często bez żadnego uzasadnienia nakładają (nawet za małe przewinienia) bardzo wysokie kary i naliczają przedsiębiorcom wysokie odsetki.

Certyfikacja towarów i licencje

Certyfikacja bardzo długiej listy towarów jest na Ukrainie obowiązkowa. Wykaz towarów, które jej podlegają, jak i instytucji certyfikujących i uprawnionych laboratoriów badawczych publikowane są na stronie www.dstu.gov.ua. Produkty rolno-spożywcze przywożone na Ukrainę, w

tym również do składów celnych (konsygnacyjnych), podlegają obowiązkowej certyfikacji, kontroli sanitarno-epidemiologicznej, radiologicznej i weterynaryjnej.

Na Ukrainie nie zostały jeszcze akredytowane jednostki certyfikujące i laboratoria badawcze z żadnego kraju (również z Polski), nie są też uznawane zagraniczne certyfikaty.

W 2002 r. zostały podpisane cztery polsko-ukraińskie porozumienia o wzajemnym uznawaniu wyników prac w zakresie oceny zgodności wyrobów elektrycznych i elektrotechnicznych oraz środków ochrony przeciwpożarowej (na stronie WEH w Kijowie: users.adamant.net/~wehamb/ znajduje się lista towarów objętych tymi umowami).

Obowiązek przeprowadzenia certyfikacji (i poniesienia kosztów z tym związanych) spoczywa na importerze. Można jednak uzyskać certyfikat od ukraińskich jednostek certyfikujących na partię towaru i na system jakości produkcji (w zakładzie polskim produkującym towar przeznaczony na eksport do Ukrainy). Stawki za dokonanie certyfikacji towaru różnią się w zależności od instytucji przeprowadzającej badanie.

W szczególnych przypadkach istnieje możliwość okresowego zwolnienia z wymogu certyfikacji towarów importowanych, np. aby ułatwić zaopatrzenie ukraińskich zakładów przemysłowych w surowce lub półfabrykaty.

Na Ukrainie obowiązuje ponadto wykaz dodatków spożywczych, dopuszczonych do stosowania w produktach spożywczych. Zabronione jest np. wytwarzanie, import i sprzedaż produktów spożywczych zawierających inne (niż w wykazie) dodatki.

Wykaz zarejestrowanych na Ukrainie preparatów medycznych można znaleźć na stronie www.mdoffice.com.ua.

Eksporterzy artykułów rolno-spożywczych na rynek ukraiński mają obowiązek umieszczania na opakowaniach lub bezpośrednio na wyrobach napisów w języku ukraińskim. W języku obcym można jedynie podawać markę handlową, logo przedsiębiorstwa lub nazwę własną produktu.

Licencje wymagane są na prowadzenie ponad 60 rodzajów działalności gospodarczej, a wydaje je 30 ukraińskich instytucji. Prowadzenie handlu zagranicznego (eksport i import towarów i usług) nie wymaga licencji.

Firmom zagranicznym nie są też wydawane licencje na wykonywanie usług np. budowlanych, prawniczych.

Nabywanie nieruchomości

Nabywanie nieruchomości przez cudzoziemców na Ukrainie jest możliwe, ale obwarowane licznymi ograniczeniami. Jak zauważa Konstantin Kucherenko z kancelarii bnt Legal and Tax w Kijowie, pokonanie tych barier w praktyce nie jest łatwe. Dotyczy to zarówno osób fizycznych, jak i prawnych.

Sprzedawcami ziem komunalnych są rady terenowe, państwowych zaś - organy administracji państwowej: Rada Ministrów Autonomicznej Republiki Krym, terenowe organy obwodowe, rejonowe i miejskie.

Zgodnie z ukraińskim kodeksem ziemskim cudzoziemcy oraz osoby niemające ukraińskiego obywatelstwa mogą kupować grunty przeznaczone na cele inne niż rolne w granicach miast i wsi, a poza nimi tylko wtedy, gdy na gruncie tym znajdują się trwałe zabudowania, których są właścicielami. Nieruchomości mogą również otrzymać w formie: darowizny, spadku, zamiany lub innej umowy cywilnoprawnej.

Podstawą do sporządzenia aktu własności są potwierdzone notarialnie umowy kupna-sprzedaży. Wystarczą jakiegokolwiek braki formalne w dokumentach lub stwierdzenie ich niewiarygodności, żeby spotkać się z odmową.

Wartość działek określa Państwowy Komitet Zasobów Ziemi lub jego organy terenowe na podstawie oceny eksperckiej. Zapłata może być za zgodą stron rozłożona na raty.

Kucherenko zastrzega, że przepisy o nabywaniu ziemi są dość swobodnie interpretowane przez ukraińskich urzędników. Według jednych osoba prawna ze 100-proc. kapitałem zagranicznym w ogóle nie może kupić gruntu na Ukrainie. Inni są bardziej liberalni. Najbardziej restrykcyjne tłumaczenie przepisu często jest obchodzone. Dzieje się to w ten sposób, że do udziału w osobie prawnej dopuszczany jest mniejszościowy (a nawet wręcz symboliczny) udziałowiec ukraiński.

Znacznie prościej jest dostać ziemię w dzierżawę. Ukraińskie przepisy dopuszczają bowiem możliwość oddawania w dzierżawę gruntów rolnych zagranicznym osobom fizycznym i prawnym. Jej maksymalny termin wynosi 50 lat.

Ziemię o przeznaczeniu rolniczym osoby zagraniczne mogą jedynie wydzierżawić. Jeśli dostaną takie grunty w spadku, muszą je w ciągu roku sprzedać. Jediną szansą nabycia ziemi rolnej na Ukrainie pozostaje zatem spółka joint venture z podmiotem ukraińskim lub spółka córka firmy zarejestrowanej w tym państwie.

Ważne adresy:

Polsko-Ukraińska Izba Gospodarcza w Warszawie

ul. Trębacka 4,
tel. (022) 630-98-9

Wydział Ekonomiczno – Handlowy Ambasady RP na Ukrainie

ul. Wołodymyrska 45

Kijów 01034

Ukraina

tel.: (+380 44) 279 18 31

fax: (+380 44) 278 11 40

e-mail: kiev@trade.gov.pl ; www.kiev.trade.gov.pl

Materiały źródłowe:

- *"Rzeczpospolita" dodatek "Dobra firma"*
- *"Gazeta Prawna "*

- *Wydziały Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP*